

Kahramanmaraş Ansiklopedisi

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları,
Yayın No: 145

Ansiklopedide yer alan yazıların ve fotoğrafların sorumluluğu yazarlarına,
Ansiklopedinin tüm hakları Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesine aittir.
Kaynak gösterilmeden, kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz. Aksine davrananlar hakkında ilgili yasa uygulanır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 30.11.2016 tarih, 2016/45 toplantı sayılı ve 6 nolu kararı ile yayınlanmıştır.

www.ksu.edu.tr
http://ansiklopedi.ksu.edu.tr

KSÜ Adına Sahibi
Prof. Dr. Durmuş DEVECİ

Editör
Prof. Dr. İbrahim SOLAK

Koordinatörler
Yrd. Doç. Dr. Yaşar ARSLANYÜREK
Uzman Kemalettin KOÇ
Arş. Gör. Ahmet GÜLENÇ

Yayın Kurulu
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Ramazan AVCI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)

Bilim Kurulu
Durmuş DEVECİ (Prof. Dr.)
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Alptekin YASIM (Prof. Dr.)
Zekeriya PAK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Hüseyin TEMİZ (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Ali Haluk PINAR (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Hasan ARSLAN (Yrd. Doç. Dr.)
Lütfi ALICI (Yrd. Doç. Dr.)
Emel DIRAZ (Yrd. Doç. Dr.)
Necati DEMİR (Yrd. Doç. Dr.)
M. Edip ÇELİK (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Seydihan KÜÇÜKDAĞLI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)
Ramazan AVCI (Uzman)
Kemalettin KOÇ (Uzman)

Redaktörler
Öğr. Gör. Atilla KAŞIKÇI
Öğr. Gör. Mustafa ÇERKO
Okt. Ali UZUN
Okt. Hurşit AKBAŞ
Okt. Adnan KARA
Okt. Arif ÖZGEN
Okt. Cüneyt ÇETİNKAYA
Arş. Gör. Gülcan ALICI
Arş. Gör. Bülent SAYAK
Arş. Gör. Fazilet GEDİKOĞLU
Arş. Gör. Kadirhan ÖZDEMİR
Arş. Gör. Murat ÖZGAN

Yazı İşleri
Mirsad FIRTINA
Deniz KURTBOĞAN

Grafik - Dizgi
İlknur HIŞIR

Takım Numarası
978-975-6497-17-3 (Tk)
ISBN
978-975-6497-18-0 (1.C)

Yayım
KAHRAMANMARAŞ - Aralık 2016

yeti Başkanı Arslan Bey'in; *"Arkadaşlar harp başlamıştır. Allah'ın inayeti peygamberin ruhaniyeti, din kardeşlerinin fedakârlığı ile her şey göze alınmıştır. Vatanımız tek kişi kalana kadar düşmana teslim olmayacaktır. Gayret bizden yardım Allah'tan…"*Sözleri ile mücadele başlamıştır. Maraş'ın düşman işgalinden kurtarılmasında olağanüstü başarılar gösteren Arslan Bey, bir süre sonra millî güçlerle birlikte Antep savunmasına da katıldı. Maraş Heyeti Merkeziye Reisi Arslan Bey'in Meclise çekmiş olduğu 14 Mayıs 1920 tarihli telgraftan anlaşıldığı üzere, Antep ve İslahiye Cephesinde düşmana 200 civarında zayiat verdirildiği ve düşmanın Kilis istikametine çekildiğini anlaşılınca; Mecliste büyük bir sevinç yaşanmıştır.

I. Dönem TBMM'ne Maraş Milletvekili seçilen Hacı Mehmet Efendi'nin Meclis'e gelmeyerek istifası üzerine boşalan Maraş Milletvekilliğine 17 Mayıs 1920'de seçilerek, 4 Haziran 1920'de Meclise katıldı. Ancak Maraş Mutasarrıflığı ve Adana Cephesi Komutanlığı'nın gösterdiği lüzum üzerine Meclis kararıyla 14 ay izinli sayılarak, Güney Cephesine gönderildi. Cephedeki görevinin sona ermesi üzerine Kasım ayı sonunda Meclise döndü ve son toplantı yılında PTT komisyonunda çalıştı.

I. Dönem milletvekilliği sona erince II. Dönem milletvekilliği için aday olmadı. Bir süre Adana'da ticaretle uğraşan Arslan Bey, Tilkili Bucak ve Dikilitaş Köylerinin arazisi yüzünden muhtemelen yanlış anlaşılmalardan dolayı sıkıntılı günler yaşamıştır. Daha sonra Göksun ilçesinin Büyük Çamurlu Köyü'nün Meryem Çil Yaylası'nda çiftçilikle uğraştı. Orayı sattıktan sonra Göksun İlçesi'nde halen kendi ismi ile anılan Arslan Bey Çiftliği'nde, 1946 yılında ise Maraş'a yerleşerek Pazarcık'ta çiftçilik yaptı. Çiftçilikle uğraşan Arslan Bey, biryandan hatıratını yazmakla meşgul olurken; diğer taraftan Kahramanyurt Gazetesi'nden Doğan Keçecioğlu'na ve Cahit Zarifoğlu'na ve Maraş Postası'na Milli Mücadele ile alakalı açıklamalarda bulundu. 1948 yılında Maraş Milli Mücadelesi ile ilgili kendine sorulan sorular üzerine; *"Aziz şehitlerin ruhunu incitmeyiniz, Maraş'ın Müdafi onlardır, Kahramanmaraşlılardır. Bunu itiraf etmek bizim için bir borçtur. Tarih bunu böyle yazacaktır."* Sözleriyle çok anlamlı veciz bir açıklama yapmıştır. Ayrıca kendisi Milli Mücadele'de gösterdiği fedakârlık ve hizmetlerinden dolayı Meclis tarafından Kırmızı-Yeşil Şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmişti. 7 Haziran 1963 yılında vefat eden Arslan Bey, evli olup üç çocuk babasıydı.

KAYNAKÇA:

Yaşar AKBIYIK, *Milli Mücadelede Güney Cephesi Maraş*, Ankara 1999.

ARSLAN BEY, Tercüme-i Hal Kâğıdı, *TBMM Arşivi*, Şahsi Dosya No: 319.

Ferhat BAŞDOĞAN, "Kahramanmaraş'ın Kurtuluş Savaşı", *Kahramanmaraş 1. Kurtuluş Sempozyumu*, Düzenleyen Kahramanmaraş Belediyesi. 1986

Fahri ÇOKER, Türk Parlamento Tarihi (Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923), C.III, TBMM Vakfı Yayınları No: 6.

TBMM Zabıt Ceridesi, C.I, İ: 16, 15 Mayıs 1920, Ankara 1959.

Yalçın ÖZALP, *Gazilerin Dilinden Millî Mücadelemiz*, Ankara 1986.

Yalçın ÖZALP, *Maraş Direnişi Başında Serkomiser Ali Bey*, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları No: 367.

Yalçın ÖZALP, *Mustafa Kemal ve Millî Mücadele'nin İlk Zaferi*, Yayınları, Ankara.

Hakan ÖZKÖKELİ, *I. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Polis Kökenli Milletvekilleri*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010.

Bayram SAKALLI, *Millî Mücadele'nin Sosyal tarihi Müdafaa-i hukuk Cemiyetleri*, İstanbul 1997.

Serdar YAKAR, *Maraş Milli Mücadelesinde Arslan Bey*, Kahramanmaraş 2014.

DURMUŞ DEVECİ
CENGİZ ŞAVKILI

ARSLAN BEY (MELİK)
Dulkadir Beyi

Dulkadir Beyliği (1337-1522) liderlerindendir. Babası Süleyman Bey'in ölümünden sonra Dulkadiroğulları Beyliği'nin başına geçen Arslan Bey (Melik) 1454-1465 yılları arasında beyliğin yönetimini üstlendi. Melik Arslan hem Beyliğinin onaylanması hem de karşısına rakip çıkmaması için başa geçer geçmez 1455'te babası Süleyman Bey'in kılıcıyla birlikte bir elçiyi Memlûk sultanı AynalAcrud'a gönde-

rerek Memlûklere itaatini arz etti. Melik Arslan Bey'in, on bir yıllık hükümranlığı döneminin neredeyse on yılı sükûnet içinde geçti. Çünkü onun tahta çıkışından itibaren Dulkadiroğulları beyliği diğer siyasi güçlerle olan ilişkilerinde barış politikası izledi. Melik Arslan Bey'in sadece iktidarının son günlerinde bazı önemli siyasi olaylar meydana geldi.

Melik Arslan Bey Dulkadirli tahtına çıkınca Melik Arslan Bey'in amcası Feyyaz beyliğin başına geçmek için Melik Arslan Bey'e rakip oldu. Bu sırada Trablusşam'daEmir'ül-tabl görevinde bulunan Feyyaz Bey Kahire'ye giderek Dulkadir Beyliği'nin başına geçmek istediğini beyan etti. Fakat Memlûk sultanı Feyyaz Bey'e olumsuz cevap vererek Melik Arslan'ı Bey olarak tanıdıklarını bildirdi. Melik Arslan Bey'in tahta çıktığı ilk zamanlar Anadolu'nun doğusunda Uzun Hasan, Akkoyunlu Devleti'ne en iyi dönemini yaşatmaktaydı. Bu dönemde birçok Türkmen Beyi maiyetleriyle birlikte Akkoyunluların hizmetine girdi. Amid bölgesinde Dulkadirli tebaasından Kara Bey, Bayat liderlerinden Abdi ve Hüseyin Beyler 1457 yılında Akkoyunlara hizmet ettiler. Bu dönemde Uzun Hasan'ın rakibi Cihangir'e yapılan yardımlar neticesinde Rüstem Tarhan ile Uzun Hasan arasında bir savaş meydana geldi. Kaynakların verdiği bilgilere bakılırsa Melik Arslan Bey'in tebaasında bulunan Bayat ve Avşar boylarından bazı Türkmenler bu savaşa iştirak etmiştir.

Dulkadir Bey'i Melik Arslan, Karamanoğlu İbrahim Bey 1464 yılında vefat edince Kayseri şehrini ele geçirmek istedi. Melik Arslan, Kayseri'ye saldırınca zor durumda kalan Karamanoğulları Akkoyunlulardan yardım istedi. Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan, bizzat Dulkadirli toprakları üzerine saldırıya geçti ve Dulkadirlileri Kayseri ve çevresinden uzaklaştırdı. Uzun Hasan ve Memlûklerin desteği ile Karaman Beyliği'nin başına Karamanoğlu İshak Bey getirildi.

Uzun Hasan'ın Karamanlıların iç işlerine karışması Osmanlıları kızdırdı. Fatih Sultan Mehmet 1465 yılında Karaman tahtına Pir Ahmet Bey'i yerleştirmek için harekete geçti. Osmanlıların bu harekâtı ile Karaman topraklarındaki otoritesinin azalacağını düşünen Memlûk sultanı Hoşkadem hemen Dulkadir Bey'i Melik Arslan'a haber göndererek Karaman topraklarındaki İshak Bey'e yardıma gitmesini istedi. Melik Arslan Bey ise bu teklifi kabul etmedi. Çünkü Osmanlılara karşı düşmanlık kazanmak istemiyor, aksine onların dostluğuna ihtiyaç duyuyordu. Memlûk sultanı Hoşkadem'i de küstürmek istemeyen Melik Arslan, Memlûk sultanına haber göndererek Osmanlılara karşı koyabilecek güçte olmadığını, mecburi olarak Osmanlılara dost gibi görünmek zorunda kaldığını bildirdi. Böylece Melik Arslan Memlûk sultanını yatıştırdı ve bu mücadeleye müdahil olmadı. Osmanlılar, Karaman Bey'i İshak'ı mağlup ettiler. İshak Bey, Uzun Hasan'a sığındı ve 1465 yılında Amid'de vefat etti.

Akkoyunlular, 1465 yılında Dulkadirlilerin elindeki Harput'u kuşattılar. Melik Arslan otuz bin kişilik kuvvetiyle Fırat'ı geçip Akkoyunluların üzerine yürüdü. İlk saldırıda Melik Arslan, Akkoyunlu kuvvetlerinin reislerinden Bişan oğlu Süleyman, Halil Tavaci ve İbrahim Bey'i ele geçirdi. Bu haberi alan Uzun Hasan, maiyetini toparlayarak Melik Arslan'ın üzerine yürüdü. Güçlü Akkoyunlu kuvvetlerine karşı koyamayacağını anlayan Melik Arslan geri çekilerek önce Malatya'ya sonra da Elbistan'a döndü. Ancak Akkoyunlular onun peşini bırakmadı ve Elbistan'a kadar ilerlediler. Melik Arslan, Elbistan'ı da terk ederek kaçtı. Akkoyunlular şehri işgal ederek yağma yaptılar. Bu kötü haber üzerine Melik Arslan, Akkoyunlulara anlaşma teklif etmek zorunda kaldı. Uzun Hasan'ın veziri Mevlana Yahya, Melik Arslan'ın yanına giderek anlaşma şartlarını görüştü. Neticede Dulkadirliler dört bin Eşrefi altın karşılığında Harput'u Uzun Hasan'a terk etti.

Akkoyunlular, Mayıs 1464'te Memlûklere haber göndererek Gerger kalesi ile Dulkadirlilerin elindeki Harput kalesini takas etmek istemişti. Ancak Memlûkler Harput'un Dulkadirlilere ait olduğunu belirterek buna karşı çıkmıştı. Memlûk Sultanı Hoşkadem, Akkoyunluların Harput'u işgalinden ra-

hatsızmış gibi göründüyse de Karamanoğulları meselesinde Dulkadirlilerin tavırlarından hoşlanmayan Memlûk sultanı Hoşkadem, Akkoyunluların 1465 yılında Harput'a saldırmasına göz yumdu ve kasıtlı olarak Dulkadirlilere yardım etmedi. Hatta bazı kaynaklar Hoşkadem'in Akkoyunluları Harput'a saldırmaları için teşvik etti. Akkoyunlular, Harput'u aldıktan sonra Memlûklerle dostluk münasebetleri kurmaya çalıştılar.

Memlûk sultanı Hoşkadem, Akkoyunluların Harput muhasarasında Osmanlılara yakınlaşan Melik Arslan'a yardım etmeyerek onu cezalandırdı. Buna rağmen Hoşkadem'in Melik Arslan'a olan öfkesi yine de geçmedi. Diğer taraftan daha önce Memlûklere sığınan Melik Arslan'ın kardeşi Şahbudak, Sultan Hoşkadem'in Melik Arslan'a olan öfkesini fırsata çevirerek Dulkadir Beyliği'nin başına geçmek için Sultan Hoşkadem'den yardım istedi. Şahbudak'ı Dulkadirli tahtına geçirme fikri Sultan Hoşkadem'e cazip geldi. Neticede Melik Arslan'dan kurtulmak isteyen sultan ona bir suikast düzenletti. Melik Arslan Ekim 1465'te Elbistan'da camide ibadet ederken bıçaklanarak öldürüldü. Muhtemelen Melik Arslan'ın mezarı öldürüldüğü yer olan Elbistan'dadır.

KAYNAKÇA:

ARİFÎ PAŞA, *Elbistan ve Maraş'ta Dulkadir Oğulları Hükümeti*, (Ed. Yaşar Alparslan, Serdar Yakar), Kahramanmaraş 2011.

Ebu Bekir TİHRANİ, *Kitab-ı Diyarbekriyye*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara 2014.

Faruk SÜMER, "Akkoyunlular", *DİA*, C.II, Ankara 1989.

Fatma Akkuş YİĞİT, *Akkoyunlu-Memlûk Münasebetleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

Refet YİNANÇ, *Dulkadir Beyliği*, Ankara 1989.

Selahattin TANSEL, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmet'in Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, Ankara 1953.

SAMET ALIÇ

ARSLAN PAŞA
(d. ? - ö. ?)
Maraş Valisi

Hayatı hakkında detaylı bilgilere ulaşılmadı. Arşiv kayıtlarından anlaşıldığına göre 1685-86 yılında Maraş beylerbeyi olan Arslan Paşa, 28 Eylül 1686 tarihinde kapı halkı ve eyalet askerleri ile birlikte Peçoy'un muhafazasına görevlendirildi. Bir arşiv belgesine göre Peçoy kadısına, orada kışlayacak Arslan Paşa ve askerleri için oturacakları evler, hayvanları için ahırlar tayin edilmesi; kendilerinin ve hayvanlarının et, ekmek, saman, arpa ve odun gibi ihtiyaçlarının geçerli narh üzerinden akçeleriyle temin etmeleri hususunda yardımcı olunması ve bu konuda kimseye zulmedilmemesi hususunda hüküm gönderilmiştir.

KAYNAKÇA:

Başbakanlık Osmanlı Arşivi,*Bâb-ı Âsafi Atik Şikâyet Defterleri (Ş.d.)* Nu:10.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Bâb-ı Âsafi Ruûs Defterleri (A.RSK.d.) Nu*: 1560.

Mesut DEMİR, *1686-1687 (h. 1097-1098) Tarihli Atik Şikâyet Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, MÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Süleyman DEMİRCİ - Hasan ARSLAN, *Osmanlı Türkiyesi'nde Eşkıya, Devlet ve Siyaset Maraş Eyâleti Örneği (1590-1750)*, İstanbul 2012.

Mustafa KESKİN - Hasan ARSLAN, "17. Yüzyılda Maraş Valileri/Beylerbeyleri", *Uluslararası Osmanlı Döneminde Maraş Sempozyumu (4-6 Ekim 2012 K. Maraş) Tebliğleri*, C.II, Kahramanmaraş 2013, ss. 13-54.

HASAN ARSLAN

ARSLAN PAŞA
(NOGAY PAŞAZADE)
(d. ? - ö. 1651)
Sancakbeyi

Nogay Paşa'nın oğludur. 1044/1634-35'te Bir ara Beyşehir sancak beyliği yaptı. Daha sonra Aydın mütesellimi oldu. Bu görevi sırasında bir takım zulümlere bulaşmış ve halkın Merkeze şikâyetine sebep olmuş ise de padişahın bazı yakınlarının araya girmesi ile dönemin sadrazamı Gürcü Mehmed Paşa tarafından hayatı bağışlanmıştır. İran ile yapılan savaşlarda bulundu. Arşiv vesikalarına göre babası da 1626 yılında Maraş beylerbeyi olan Arslan Paşa,Maraş beylerbeyliğine iki kez atanmıştır. Bu tayinlerin ilki Sultan Dördüncü Murad'ın Bağdat seferi sırasında gösterdiği yararlıklardan dolayı 21 Ocak 1639'da; ikincisi